

Η ΕΥΡΩΠΗ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΜΙΑ ΞΕΚΑΘΑΡΗ ΡΗΞΗ ΜΕ ΤΙΣ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΡΙΩΝ ΔΕΚΑΕΤΙΩΝ

PHILIPPE MARLIÈRE, συνέντευξη στα ΣΘ

Σύγχρονα Θέματα – Από τη δεκαετία του 1990, η ίδρυση της ΟΝΕ, που συνδέθηκε με μια αυστηρά ορθόδοξη νομισματική και δημοσιονομική πειθαρχία, επέβαλε στενούς περιορισμούς στις παραδοσιακές οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές της ευρωπαϊκής Σοσιαλδημοκρατίας. Οι Σοσιαλδημοκράτες συναίνεσαν, διακινδυνεύοντας να αποξενωθούν μόνιμα από την εργατική τάξη, τον πυρήνα του εκλογικού τους ακροατηρίου. Πώς το ερμηνεύετε; Υπήρχε άλλος δρόμος για τους Σοσιαλδημοκράτες;

Φιλίπ Μαρλιέρ – Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 πραγματοποιείται η «μεγάλη σοσιαλδημοκρατική στροφή» αναφορικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση γενικά. Το γερμανικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα ή οι γάλλοι Σοσιαλιστές υποστήριξαν εξ αρχής την ιδέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης, όμως άλλα κόμματα ήταν μέχρι τότε πολύ επιφυλακτικά, σχεδόν εχθρικά. Πρόκειται για την περίπτωση του βρετανικού Εργατικού Κόμματος ή σκανδιναβικών κομμάτων. Θεωρούσαν ότι το ευρωπαϊκό οικοδόμημα ήταν ασύμβατο με την καθιέρωση αναπτυγμένων κοινωνικών κρατών. Στη δεκαετία του 1980, ο Τόνυ Μπεν και η αριστερή πτέρυγα των Εργατικών υποστήριξαν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση συγκροτούσε μια «καπιταλιστική λέσχη», της οποίας ο βασικός σχεδιασμός στόχευε να παρεμποδιστεί η έλευση του σοσιαλισμού στη Μεγάλη Βρετανία.

Ο Φιλίπ Μαρλιέρ είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο University College του Λονδίνου, όπου διδάσκει από το 1994. Είναι κάτοχος διδακτορικού τίτλου από το Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας και της Έδρας Marcel Liebman στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο των Βρυξελλών. Έχει δημοσιεύσει πλήθος άρθρων και βιβλίων γύρω από την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία και τον γαλλικό σοσιαλισμό.

Οι Σκανδιναβοί ανησυχούσαν για τη διάλυση των δημόσιων υπηρεσιών τους και τη διαρκή προώθηση ενός «κοινωνικού ντάμπινγκ». Η κατάσταση για τα κόμματα του Νότου (Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα) ήταν διαφορετική, με την έννοια ότι η αδυναμία των εθνικών κρατών πρόνοιας εμφάνιζε τη συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως πιο συμφέρουσα.

Το εμφανές παράδοξο αυτής της «μεγάλης στροφής» της σοσιαλδημοκρατίας είναι ότι ήρθε λίγο μετά το τέλος της «ένδοξης τριακονταετίας» στην Ευρώπη και ότι συνέπεσε με την αρχή μιας καπιταλιστικής επίθεσης νεοφιλελεύθερου τύπου. Όμως, ακριβώς εκείνη τη στιγμή, τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα έκαναν την «επιλογή της Ευρώπης», κατά την έκφραση του Άντριου Μόραβτσικ. Η ανάπτυξη της ένδοξης τριακονταετίας στηριζόταν σε μια πιο δίκαιη κατανομή του πλούτου μεταξύ των δυνάμεων του κεφαλαίου και της εργασίας. Ο νεοφιλελευθερισμός της Σχολής του Σικάγο προσέφερε το ιδεολογικό επίχρισμα για τα εγχειρήματα των Ρήγκαν και Θάτσερ. Πραγματοποιήθηκαν σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον τρόπο οργάνωσης της εργασίας. Η χρηματιστικοποίηση του καπιταλισμού ενέτεινε την ιδιοποίηση του πλούτου από το κεφάλαιο. Μέσα σε αυτό το ιδιαίτερα δυσμενές πλαίσιο για τη σοσιαλδημοκρατία, τα κόμματα που την ενσαρκώνουν στράφηκαν προς την Ευρώπη. Αλλά συντάχτηκαν με μια Ευρώπη κυριαρχούμενη πλέον από τις νεοφιλελεύθερες ιδέες και πολιτικές. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ υπήρξε το αποκορύφωμα μιας δεκαετίας κατά την οποία τέθηκαν τα θεμέλια μιας οικονομικής Ευρώπης νεοφιλελεύθερης έμπνευσης, η οποία απομακρύνθηκε σταδιακά από τη χριστιανοδημοκρατική Ευρώπη των τριών προηγούμενων δεκαετιών.

Ο Φρανσουά Μιτεράν και οι γάλλοι Σοσιαλιστές φέρουν συντριπτική ευθύνη για αυτή τη νεοφιλελεύθερη εκτροπή, αλλά και τα υπόλοιπα κόμματα συμμετείχαν εξίσου, χωρίς κάποια ιδιαίτερη δυσφορία. Είτε πρόκειται για τη Γαλλία είτε για τη Μεγάλη Βρετανία, οι σοσιαλδημοκράτες επιχείρησαν να συνδυάσουν δύο αντιφατικές τάσεις: από τη μια πλευρά, την ιδέα σύμφωνα με την οποία το ευρωπαϊκό πλαίσιο ήταν αναγκαίο για πολιτικές αναδιανομής, και από την άλλη, τη διαπίστωση ότι δεν υπήρχε εναλλακτική στη νεοφιλελεύθερη διαχείριση της Ευρώπης στο πλευρό των συντηρητικών δυνάμεων.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1990 στην Ευρώπη, η μεγάλη πλειοψηφία των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων βρισκόταν στην εξουσία. Ήταν η εποχή του θριαμβεύοντος μπλερισμού που τάχθηκε υπέρ μιας «Ευρώπης των αγορών και της ευελιξίας». Ο Γκέρχαρντ Σρέντερ συνέπραξε σε αυτήν την πρόσληψη της «νέας σοσιαλδημοκρατίας», ενώ ο Λιονέλ Ζοσπέν, αφού αντιστάθηκε στην αρχή, στο τέλος συναίνεσε. Με αυτόν τον τρόπο, η σοσιαλδημοκρατία μετατράπηκε σε υπερασπιστή μιας ΕΕ διοικούμενης από μια κάστα ευρωκρατών που παρέκαμπταν τις δημοκρατικές επιλογές των ψηφοφόρων, με την υποκριτική συγκατάθεση των εθνικών κυβερνήσεων. Ας θυμηθούμε ότι η Συνθήκη του

Μάαστριχτ δεν έγινε δεκτή παρά με οριακή πλειοψηφία στη Γαλλία το 1992. Το 2005, η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη –ένα ογκώδες και δυσνόητο κείμενο που επιχειρούσε να καθαγιάσει τον «ελεύθερο και ανόθευτο ανταγωνισμό» μεταξύ των κρατών-μελών– απορρίφθηκε από τους Ολλανδούς και τους Γάλλους. Η εκλογική γεωγραφία του γαλλικού «όχι» το 2005 ήταν σαφώς εκείνη των λαϊκών και μεσαίων τάξεων που υπέφεραν περισσότερο από τις νεοφιλελεύθερες κοινοτικές πολιτικές. Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο ασφαλώς δεν προκάλεσαν, ωστόσο επιτάχυναν τη διαδικασία αποστασιοποίησης της σοσιαλδημοκρατίας από το λαϊκό εκλογικό της σώμα.

Από το 1999, το ευρώ βιώθηκε από τους ευρωπαϊκούς λαούς σαν εμπειρία μάλλον αρνητική, καθώς το κόστος διαβίωσης γενικώς αυξήθηκε. Την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν την απασχολεί ούτε η ανάπτυξη ούτε η δημιουργία θέσεων εργασίας. Το σύνολο των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων συνδέθηκε με αυτές τις επιλογές. Η απαξίωσή τους είναι ακόμα μεγαλύτερη δεδομένου ότι τα περισσότερα βρίσκονταν στην εξουσία κατά το μεγαλύτερο μέρος των τελευταίων 20 ετών.

Βλέπουμε ότι η φιλοδοξία της σοσιαλδημοκρατίας για χτίσιμο μιας Ευρώπης περισσότερο αλληλέγγυας και κοινωνικής σε ένα νεοφιλελεύθερο μακροοικονομικό πλαίσιο ήταν μια φενάκη, ένα ψέμα που δεν είχε καμιά ελπίδα να πραγματοποιηθεί. Μπορούμε να αποτολμήσουμε την υπόθεση ότι από τη δεκαετία του 1990, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση χρησιμοποιήθηκε σαν «φύλλο συκής» σε μια σοσιαλδημοκρατία στερημένη από ιδέες και μεταρρυθμιστική φιλοδοξία. Η Ευρώπη επέτρεψε στη σοσιαλδημοκρατία να συνεχίσει να διακηρύττει την προσήλωσή της στα ιδανικά της αλληλεγγύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης, διότι γινόταν αντιληπτό ότι μέσα σε μια «ανοιχτή οικονομία», το εθνικό πλαίσιο δεν μπορούσε πλέον να επιτρέψει τη συνέχιση των αναδιανεμητικών πολιτικών.

Στην πραγματικότητα, το νεοφιλελεύθερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης δεν επέτρεπε καμία ευκαιρία για την ανάδειξη αυτής της «κοινωνικής Ευρώπης». Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι σοσιαλδημοκράτες διαδραμάτισαν έναν ρόλο ουσιαστικά αρνητικό στην Ευρώπη, κάνοντας τους λαούς να πιστέψουν ότι η ΕΕ επέτρεπε την επιστροφή στην ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση, ενώ τα πάντα προδιέθεταν για το αντίθετο. Η τραπεζική κρίση δεν υπήρξε παρά ο καταλύτης για ένα φαινόμενο οικονομικής και κοινωνικής υποχώρησης, που είχε ήδη ξεκινήσει εδώ και δύο δεκαετίες.

ΣΘ – Μετά τις τελευταίες ευρωεκλογές, φαίνεται ότι στους κόλπους των ευρωπαίων Σοσιαλιστών, και ιδίως στο Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα, στους γάλλους Σοσιαλιστές και στο SPD (κυρίως γύρω από τον Ζίγκμαρ Γκάμπριελ), αναπτύσσεται μια αντίδραση στις κυρίαρχες πολιτικές της ευρωζώνης. Πιστεύετε ότι η εκλογή του Φρανσουά Ολάντ θα οδηγήσει σε μια πραγματική αλλαγή πο-

ρείας σε ό,τι αφορά τις πολιτικές στην ευρωζώνη, δίνοντας περισσότερη έμφαση στην ανάπτυξη και την απασχόληση;

Φιλίπ Μαρλιέρ – Η νίκη του Φρανσουά Ολάντ στη Γαλλία αντιπροσωπεύει μια αξιοσημείωτη απόρριψη των καταστροφικών πολιτικών λιτότητας που εφαρμόστηκαν από το ζεύγος Μέρκελ-Σαρκοζί. Για πρώτη φορά εδώ και 15 χρόνια, ο πρόεδρος ενός σημαντικού κράτους-μέλους βεβαιώνει ότι οι πολιτικές λιτότητας στην Ευρώπη δεν είναι η μοίρα μας και ότι καιρός είναι από εδώ και πέρα να ασχοληθούμε με την ανάπτυξη και την απασχόληση. Πρέπει τώρα να περιμένουμε συγκεκριμένες πράξεις από τον πρόεδρο Ολάντ. Θα καταφέρει να πείσει τους ευρωπαίους συμμάχους του να έρθουν σε ρήξη με τις πολιτικές της λιτότητας; Το θέλει όμως στ' αλήθεια; Η Ευρώπη χρειάζεται μια ξεκάθαρη ρήξη με τρεις δεκαετίες νεοφιλελεύθερων πολιτικών, όχι μερικά μέτρα σαν πασαλείμματα για να σώσουμε τα προσχήματα και μετά να συνεχίσουμε όπως πριν. Οι τελευταίες εξελίξεις στη Γαλλία δεν δημιουργούν καμιά ασυγκράτητη αισιοδοξία, καθώς πριν από λίγες μέρες ο Λοράν Φαμπιούς, ο νέος υπουργός Εξωτερικών, έκρινε ότι η Ελλάδα πρέπει να ακολουθήσει αυστηρά το μνημόνιο της Τρόικας· μέτρα δηλαδή που οδήγησαν την Ελλάδα σε μια κατάσταση καταστροφική για την οικονομία και τους ανθρώπους. Η ιστορία δεν θα έπρεπε να επαναλαμβάνεται, αλλά μας διδάσκει ότι η σοσιαλδημοκρατία δεν συγκρούστηκε ποτέ πραγματικά με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ΕΕ. Το 1997, ο Λιονέλ Ζοσπέν, μόλις εκλεγμένος επικεφαλής μιας κυβέρνησης «συγκατοίκησης», δεσμεύθηκε για τη μη επικύρωση της Συνθήκης του Άμστερνταμ, εφόσον δεν καλύπτονταν τρεις προϋποθέσεις: η εγκαθίδρυση μιας οικονομικής διακυβέρνησης, ώστε να αντισταθμιστεί η εξουσία της ΕΚΤ· ένας προσανατολισμός της νομισματικής πολιτικής που να απομακρύνεται από την παράνοια του «ισχυρού ευρώ» και ένας επαναπροσανατολισμός των Συνθηκών που να σχετίζεται με την οικονομία, στην κατεύθυνση της ανάπτυξης. Τελικά, ο Ζοσπέν υπέγραψε τη Συνθήκη του Άμστερνταμ χωρίς να κερδίσει τίποτα σε αντάλλαγμα.

Το γερμανικό SPD παραμένει σε μια θέση αμφίθυμη και ουσιαστικά δεξιόστροφη. Όσο η Άνγκελα Μέρκελ επέβαλλε με σιδηρά πειθαρχία τη λιτότητα σε όλη την Ευρώπη, με τη στήριξη του Νικολά Σαρκοζί, το SPD δεν βρήκε τίποτα να αντιτείνει στην πολιτική της. Μόνο με έναυσμα την εκλογή του Φρανσουά Ολάντ ακούστηκαν μέσα στο SPD φωνές υπέρ μιας επαναφοράς της ισορροπίας προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Σημειώνω, εξάλλου, ότι η πολιτική της καγκελαρίου είναι ολοένα και λιγότερο δημοφιλής μεταξύ των Γερμανών, όπως διαφάνηκε με τη νίκη των σοσιαλδημοκρατών στη Βόρεια Ρηνανία-Βεσταφάλη. Μια δημοσκόπηση που δημοσιεύτηκε από το κανάλι ZDF, στα τέλη Μαΐου, υποδείκνυε ότι το 62% των Γερμανών εγκρίνουν μια επιστροφή της ανάπτυξης χρηματοδοτούμενης από το χρέος. Ο Ζίγκμαρ Γκάμπριελ φαίνεται πράγματι να προσεγγίζει τον Ολάντ, ωστόσο ο Τόμας

Όπερμαν, ο γραμματέας της ομάδας του SPD στη Μπούντεσταγκ, απέρριψε ρητά τα προσφιλή στον Ολάντ ευρωμόλογα, υποστηρίζοντας τις τρέχουσες πολιτικές λιτότητας. Θα δούμε μελλοντικά σε ποιο βαθμό το SPD προτίθεται να συγκρουστεί με αυτές τις πολιτικές και να επανεκκινήσει την ανάπτυξη. Μια πλειοψηφία των δύο τρίτων θα είναι αναγκαία στο Κοινοβούλιο (δηλαδή μαζί με την Άνω Βουλή – το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο) για να υιοθετηθεί το Δημοσιονομικό Σύμφωνο. Πόσοι από τους σοσιαλδημοκράτες ευρωβουλευτές θα αρνηθούν να ψηφίσουν ένα κείμενο που επιβάλλει έναν «χρυσό δημοσιονομικό κανόνα»; Εκτός και αν αντιστραφεί η κατάσταση, κάτι πολύ απίθανο, δεν θα υπάρξει κανείς ή μονάχα ένας ασήμαντος αριθμός. Μια πραγματική αλλαγή πορείας θα προϋπόθετε ειλικρινή αντιπαράθεση με αυτόν τον άδικο και ανόητο κανόνα.

ΣΘ – Διαπιστώνουμε εδώ και καιρό ότι ένα σημαντικό μέρος των ψηφοφόρων από λαϊκά στρώματα που επέλεγε την Αριστερά, έχει στραφεί προς την Ακροδεξιά. Σύμφωνα με μια δημοσκόπηση του IPSOS, μετά τον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών, ο Φρανσουά Ολάντ κατόρθωσε να πετύχει υψηλά ποσοστά μεταξύ των λαϊκών στρωμάτων, των ανέργων και των χαμηλόμισθων. Θεωρείτε ότι οι σοσιαλιστές μπορούν να ξανακερδίσουν αυτές τις πληθυσμιακές ομάδες που μέχρι τώρα ψήφιζαν το Εθνικό Μέτωπο;

Φιλίπ Μαρλιέρ – Δεν με βρίσκει σύμφωνο η διατύπωση της ερώτησης. Παρουσιάζετε την ψήφο των λαϊκών στρωμάτων ως κάτι το δεδομένο, ένα γεγονός αναμφισβήτητο, ενώ στην πραγματικότητα αυτή η ψήφος είναι σχετικά οριακή. Σε κάθε περίπτωση, η λαϊκή ψήφος για την Ακροδεξιά πρέπει να αναλυθεί και εξηγηθεί με προσοχή. Υπάρχουν πολλά επίπεδα απάντησης. Εάν κοιτάξουμε από τη μια πλευρά το εργατικό εκλογικό σώμα («εργάτες του μπλε κολάρου»), ιδιαίτερα στη Γαλλία, αντιλαμβανόμαστε ότι συμμετέχει λίγο στις εκλογές. Περίπου το 70% αυτών των ψηφοφόρων απέχει συστηματικά από τις εκλογές, ένα φαινόμενο που μας φέρνει στο μυαλό τη μόνιμη αποχή μιας μεγάλης μερίδας του μαύρου πληθυσμού στις ΗΠΑ. Αυτή η εκλογική αποκοπή συνέβη σταδιακά μετά τη δεκαετία του 1980. Μέχρι τότε, οι εργαζόμενοι ψήφιζαν περισσότερο και τάσσονταν ξεκάθαρα υπέρ της Αριστεράς. Επιπλέον, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί για το τι είδους «εργατικό» εκλογικό σώμα μιλάμε: πρόκειται για ένα βιομηχανικό και αστεακό προλεταριάτο ή για εργαζόμενους σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις σε ένα πιο αγροτικό περιβάλλον; Είναι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα ή του ιδιωτικού; Είναι ένας πληθυσμός με συνδικαλιστική συμμετοχή ή χωρίς καμία τέτοια επαφή; Πρόκειται για μια κατηγορία ατόμων με χαμηλή τυπική εκπαίδευση που κατόρθωσε να αποκτήσει ένα κάποιο επίπεδο ευημερίας ή για άτομα που λαμβάνουν τον κατώτατο μισθό; Βλέπουμε, λοιπόν, ότι υπάρχουν διάφορες κατηγορίες εργατών, ενώ οι δημοσκοπήσεις τείνουν να μας τους παρουσιάζουν σαν ενιαία ομάδα. Οι ποιοτικές έρευνες έχουν καταδείξει στο πα-

ρελθόν ότι το Εθνικό Μέτωπο προσελκύει τις πλέον «αποπολιτικοποιημένες» και ακομμάτιστες κατηγορίες εργατών τα άτομα που είτε βρίσκονται στην πιο στερημένη κατάσταση είτε κατέχουν ένα αρκετά σημαντικό οικονομικό κεφάλαιο. Ο Φρανσουά Ολάντ (τον οποίον προτίμησε η συντριπτική πλειοψηφία των εργατών στον δεύτερο γύρο) και ο Ζαν-Λυκ Μελανσόν υποστηρίχθηκαν περισσότερο από τις κατηγορίες των πολιτικά συνειδητοποιημένων εργατών. Η υπόθεση της στροφής της εργατικής τάξης προς τα δεξιά, πολύ στη μόδα σε ορισμένους κύκλους της «φιλελεύθερης Αριστεράς», δεν αποδεικνύεται από τα γεγονότα. Όταν ψηφίζουν οι εργάτες, συνεχίζουν στη μεγάλη τους πλειοψηφία να επιλέγουν την Αριστερά.

Η σοσιαλδημοκρατία υπερισχύει μεταξύ των λαϊκών στρωμάτων όσες φορές προτείνει και εφαρμόζει πολιτικές που απαντούν στα ουσιαστικά συμφέροντα των ευάλωτων ομάδων (απασχόληση, αγοραστική δύναμη, υπεράσπιση των δημοσίων υπηρεσιών). Το ΠΑΣΟΚ απώλεσε το λαϊκό του εκλογικό σώμα επειδή αποδέχθηκε ένα μνημόνιο που κάνει τον ελληνικό λαό να αιμορραγεί μέχρι θανάτου. Λογικά, επομένως, πλήρωσε το τίμημα της εξαιρετικά δεξιόστροφης πολιτικής του. Το SPD, οι Βρετανοί Εργατικοί ή το PSOE ηττήθηκαν στις εκλογές, επειδή άσκησαν πολιτικές που φτώχυναν τους λαούς τους.

ΣΘ – Από τη στιγμή του «Όχι» στο δημοψήφισμα του 2005 και μέχρι τα πολύ καλά εκλογικά αποτελέσματα της Μαρίν Λε Πεν, αλλά επίσης και του Ζαν-Λυκ Μελανσόν, διαπιστώνουμε στα λαϊκά στρώματα μια έντονη απόρριψη της Ευρώπης και μάλιστα του ευρώ, ένα φαινόμενο που δεν περιορίζεται στη γαλλική κοινωνία. Ποια θα μπορούσε να είναι μια αποτελεσματική στρατηγική, σε επίπεδο λόγου και προγραμματικών θέσεων, ώστε το Σοσιαλιστικό Κόμμα και οι Ευρωπαίοι Σοσιαλιστές να κερδίσουν αυτούς τους ψηφοφόρους;

Φιλίπ Μαριλιέρ – Και πάλι δεν συμφωνώ με τον τρόπο που τίθεται το ερώτημα. Δεν υπάρχει ουδεμία αμφιβολία ότι υφίσταται μια δεξιόστροφη πλειοδοσία στα συντηρητικά ή χριστιανοδημοκρατικά κόμματα στην Ευρώπη (Μέρκελ, Σαρκοζί, Μπερλουσκόνι, Κάμερον, Ραχόι, Μόντι). Αυτή ακριβώς η «δεξιά στροφή» των δεξιών παρατάξεων καλλιεργεί το έδαφος για την Ακροδεξιά, παντού στην Ευρώπη. Η απίστευτα δεξιόστροφη καμπάνια του Σαρκοζί κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου εξηγεί το αποτέλεσμα της Μαρίν Λε Πεν. Αυτό που μου κάνει επίσης εντύπωση, στο εσωτερικό της ευρωπαϊκής Δεξιάς, είναι η πολύ αμφίθυμη αναφορά στην ΕΕ, στη διαδικασία της ολοκλήρωσης, στην Ευρώπη την ίδια γενικότερα. Έχουμε την αίσθηση ότι αρκετοί συντηρητικοί ηγέτες είναι πεπεισμένοι ευρωσκεπτικιστές. Αποπνέουν μια ψυχρότητα απέναντι στην ίδια την έννοια της πολιτικής Ευρώπης. Η Ευρώπη είναι για εκείνους ένα μέσο και όχι ένας πολιτικός στόχος. Γιατί όχι; Αλλά όμως, δεν πρέπει αυτή η «ευρω-χλιαρή» Δεξιά να μιλάει περί ευρωφοβίας της Αριστεράς, ενώ η ιδε-

ολογική απόρριψη της ΕΕ δεν υπήρξε ποτέ τόσο μειοψηφική στην Αριστερά. Το «όχι της Αριστεράς» το 2005 στη Γαλλία ερμηνεύθηκε από τα κυρίαρχα ΜΜΕ ως μια «άρνηση ανοίγματος προς τον κόσμο», ένα «μίσος για την Ευρώπη». Στην πραγματικότητα, επρόκειτο για ένα «όχι» αντιπαράθεσης σε μια Ευρώπη των αγορών και της χρηματοοικονομίας, η οποία δεν οδήγησε παρά στην κοινωνική υποχώρηση και την εκπτώχευση των ευρωπαϊκών λαών. Ούτε ο Ζαν-Λυκ Μελανσόν του Μετώπου της Αριστεράς, ούτε ο Αλέξης Τσίπρας του ΣΥΡΙΖΑ είναι υπέρ μιας εξόδου από την ευρωζώνη. Είναι πεπεισμένοι και αποφασισμένοι ευρωπαίστες. Αγωνίζονται, όμως, για μια πολιτική και δημοκρατική Ευρώπη, μια Ευρώπη των λαών και όχι για μια Ευρώπη των ευρωκρατών χωρίς πρόσωπο.

Επιθυμούν μια Ευρώπη που ενδιαφέρεται για το «κοινωνικό». Μια Ευρώπη που καθιερώνει σε υπερεθνική κλίμακα το επίπεδο προστασίας και κοινωνικής ευημερίας που οι προηγούμενες γενιές κατόρθωσαν να εξασφαλίσουν μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Και στις δύο περιπτώσεις, ο αγώνας τους είναι βαθιά ευρωπαϊκός και λαϊκός. Είναι ακριβώς αυτό που μια σοσιαλδημοκρατία άξια του ονόματός της θα έπρεπε να κάνει: ρήξη με τρεις δεκαετίες διγλωσσίας και άρνησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την πρόφαση ότι η ΕΕ κυβερνάται από 27, ότι είναι «περίπλοκη», ότι κυριαρχεί ο κανόνας της συναίνεσης. Αυτός ο απαισιόδοξος λόγος είναι που διευκολύνει στην πράξη τη νεοφιλελεύθερη εκτροπή της ΕΕ. Οι σοσιαλδημοκράτες φοβούνται διαρκώς μήπως «απομονωθούν» στο εσωτερικό των κοινοτικών θεσμών. Στην πραγματικότητα, η Ευρώπη αποτελεί μια υπερεθνική προέκταση του εθνικού πολιτικού παιχνιδιού. Πρέπει, επομένως, κόμματα και κυβερνήσεις της σοσιαλδημοκρατίας να αγωνιστούν, να αντιπαρατεθούν και να επιβάλουν τις πολιτικές τους, όποτε τους παρουσιάζονται ευνοϊκές συνθήκες (όπως ήταν το διάστημα 1997-2002, όταν 12 χώρες της ΕΕ κυβερνούσαν από σοσιαλδημοκρατικά κόμματα). Εάν δεν αγωνίζονται, η Δεξιά θα νικήσει και θα επιβάλει τις δικές της πολιτικές στους λαούς.

Η σοσιαλδημοκρατία θα έπρεπε να προωθήσει δύο κατευθύνσεις στην Ευρώπη: από τη μια πλευρά, να πολιτικοποιήσει τη συζήτηση για να καταδείξει στους Ευρωπαίους ότι υφίσταται δυνητικά μια Ευρώπη της Αριστεράς, αλληλέγγυα και δημοκρατική, και μια Ευρώπη της Δεξιάς, του ελεύθερου εμπορίου και του κοινωνικού ντάμπινγκ, τεχνοκρατικά διοικούμενη. Το ιστορικό λάθος της σοσιαλδημοκρατίας ήταν ότι εξακολούθησε να μιλάει αφηρημένα τη γλώσσα της μεταρρυθμιστικής Αριστεράς, την ίδια στιγμή που επαναλάμβανε ένα μεγάλο μέρος της αντίληψης και των πολιτικών της Ευρώπης της Δεξιάς. Ο Μπλερ και ο Σρέντερ πήγαν μακριά τη συνεργασία για μια Ευρώπη της Δεξιάς. Τα κόμματά τους το πλήρωσαν αυτό ακριβώς. Οι νέοι ηγέτες της σοσιαλδημοκρατίας θα έπρεπε να κόψουν εντελώς κάθε δεσμό με αυτή τη γραμμή τύπου «τρίτου δρόμου». Θα το θελήσουν; Θα το κάνουν; Το μέλλον θα μας δείξει.